

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора наук з державного управління, професора
Квітки Сергія Андрійовича
на дисертацію

Самофалова Дмитра Олександровича «Формування моделі комунікативної діяльності в публічному адмініструванні охороною здоров'я України: теоретико-методологічний аспект»,
подану до захисту у спеціалізовану вчену раду Д 08.080.09
у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»
на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління
за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління

Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами, темами

Роль комунікативної діяльності в сфері охорони здоров'я є надзвичай важливою, оскільки природа середовища охорони здоров'я передбачає велику кількість соціальних взаємодій зі зворотним зв'язком. Комунікативна діяльність в сфері охорони здоров'я зорієнтована на велику кількість зовнішніх зв'язків, а також є складовою професійної діяльності з надання медичної і немедичної допомоги. Фактично, мова йде про повний комунікаційний цикл, який передбачає індивідуальну, групову, офіційну та неформальну комунікацію між органами державної влади та місцевого самоврядування та закладами охорони здоров'я, між закладами охорони здоров'я та постачальниками, між медичними працівниками та пацієнтами і клієнтами, а також між неурядовими організаціями та іншими суб'єктами сфери охорони здоров'я. Актуальність таких взаємозв'язків, побудованих на парадигмі комунікативної діяльності, підкреслюється процесами реформування системи охорони здоров'я та зміни відносин в сфері охорони здоров'я.

Звернення у дисертаційному дослідженні до соціального і процесуального контекстів комунікативної діяльності в сфері охорони здоров'я демонструє важливість проникнення нових комунікаційних технологій в сферу охорони здоров'я для надання медичних, немедичних послуг та розвитку можливостей громадського здоров'я. Такий підхід є важливим інструментом для усунення комунікативної нерівності та подолання інформаційних розривів в сфері охорони здоров'я, враховуючи, що комунікативна діяльність в сфері охорони здоров'я співіснують сприятливі та несприятливі фактори. До останніх відносяться політичні та державноуправлінські процеси стосовно регулювання сфери охорони здоров'я та моделей надання медичної та немедичної допомоги.

Існуючі на теперішній час розбіжності у взаємозв'язках між всіма суб'єктами сфери охорони здоров'я, відсутність чітких системних комунікацій в системі охорони здоров'я, неузгодженості в процесі реформування системи охорони здоров'я, відсутність практики управління комунікаціями в сфері охорони здоров'я суб'єктами державного управління та ін. вимагають, в першу чергу, вироблення теоретико-методологічних

основ комунікативної діяльності, на підставі чого можна розробити найбільш ефективні інструменти та методи, застосовні в практичній діяльності суб'єктів охорони здоров'я.

Хоча в науці державного управління наявні дослідження щодо комунікацій в сфері охорони здоров'я, а також медичних комунікацій, втім, комплексного дослідження щодо теоретико-методологічного обґрунтування публічного адміністрування сферою охорони здоров'я не проводилось. В даному випадку акценти переносяться на суб'єкти публічного управління, в тому числі на органи державної влади та місцевого самоврядування. Отже, йдеться про формування нової методології комунікативної діяльності в сфері охорони здоров'я для органів державної влади та місцевого самоврядування з залученням широкого кола суб'єктів, у тому числі громадських об'єднань, дорадчих органів та ін.

Все це визначає актуальність дисертаційного дослідження щодо виокремлення теоретико-методологічного аспекту формування моделі комунікативної діяльності в публічному адмініструванні охороною здоров'я.

Дисертаційна робота є складовою комплексного наукового проекту «Державне управління та місцеве самоврядування» ОРІДУ Національної академії державного управління при Президентові України. Самофалов Д.О. приймав активну участь у виконанні науково-дослідної роботи «Реінжиніринг управлінських процесів та управлінські інновації в органах публічної влади на регіональному рівні в умовах децентралізації» (номер державної реєстрації 0120U101245). Здобувачем в межах науково-дослідної роботи обґрунтовано теоретико-методологічний контекст комунікативної діяльності в публічному адмініструванні охороною здоров'я з позиції інформаційно-комунікативної взаємодії суб'єктів публічного адміністрування в сфері охорони здоров'я та модернізації їх правової й організаційно-функціональної діяльності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність

Рівень обґрунтованості та достовірності наукових результатів, отриманих здобувачем в результаті проведених досліджень підтверджуються використанням широкого спектру методів дослідження як загальнонаукових (аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, систематизації та ін.), так і спеціальних (контент-аналіз, моделювання тощо). Це надало можливість дисертанту обґрунтовано сформулювати висновки з дискусійних питань в наукових дослідженнях наукової галузі «державне управління» та виробити власні наукові концептуальні підходи щодо формування нової моделі комунікативної діяльності в сфері охорони здоров'я. Це також сприяло побудові авторської моделі комунікативної діяльності в сфері охорони здоров'я, а також виробленню конкретних пропозицій щодо внесення змін в діючі нормативно-правові акти.

Високий рівень обґрунтованості та достовірності отриманих здобувачем результатів дисертаційного дослідження підтверджується теоретично та методологічно обґрунтованими вихідними позиціями дослідження, а також використанням широкої джерельної, зарубіжної та української науково-публікаційної, документальної та нормативно-правової

бази.

Розробленість отриманих результатів засвідчується апробацією результатів дослідження в органах державної влади та в навчальному процесі закладу вищої освіти.

Дисертація відповідає паспорту спеціальності 25.00.01 «теорія та історія державного управління»:

1) в напрямках: державне управління як система суспільних відносин; взаємовідносини держави та суспільства; аналіз державної політики (у даному випадку – політика в сфері охорони здоров'я); функціональний, галузевий, регіональний та інші аспекти державного управління; аналіз і адаптація зарубіжного досвіду;

2) формулі спеціальності в частині: цілеспрямованого впливу держави на стан і розвиток суспільних процесів і відносин з метою досягнення цілей і реалізації функцій держави через діяльність органів державної влади та в межах визначених законом повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації систем державного управління.

Дисертант здійснив ретельний аналіз наукових та правових джерел за темою дисертаційної роботи, що дозволило виокремити основні проблемні питання, які потребують наукового осмислення.

Зміст публікацій Д.О. Самофалова з теми дисертаційного дослідження засвідчують належний рівень обґрунтованості і достовірності отриманих наукових результатів та зроблених висновків і пропозицій.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає у вирішенні наукової проблеми щодо обґрунтування концептуальних засад формування моделі публічного адміністрування комунікативної діяльності сферою охорони здоров'я із застосуванням успішного та ефективного зарубіжного досвіду. Найбільш вагомими науковими результатами наукового дослідження є наступні:

- уперше: проведено комплексне дослідження теоретико-методологічних основ комунікативної діяльності в публічному адмініструванні охороною здоров'я; проведено теоретико-методологічне обґрунтування концептуальних засад комунікативної діяльності в публічному адмініструванні охороною здоров'я та формування на цій основі моделі комунікативної діяльності у сфері охорони здоров'я України; запропоновано нову парадигму комунікативної діяльності в публічному адмініструванні охороною здоров'я в Україні; розроблено теоретико-методологічну модель комунікативної діяльності в публічному адмініструванні охороною здоров'я в Україні;

- набули подальшого розвитку теорія державного управління в аспекті моделювання комунікативної діяльності в публічному адмініструванні охороною здоров'я та методологія публічного адміністрування в контексті комунікативної парадигми в сфері охорони здоров'я;

- удосконалено: теоретико-методологічний підходи щодо розуміння комунікацій в публічному адмініструванні; концептуальні основи закономірностей побудови моделей комунікативної діяльності у сфері охорони здоров'я з акцентом на публічному адмініструванні охороною

здоров'я та орієнтацією на правовий, організаційний, адміністративний, впливовий, соціальний, професійний аспекти; методологічні засади організації, функціонування та розвитку комунікативної діяльності в публічному адмініструванні охороною здоров'я.

По тексті дисертації простежується оригінальний авторський погляд на вирішення заявленої проблеми у галузі державного управління і авторська концепція, а також авторські визначення. Чітко виокремлено власні нароби та пропозиції. В цілому робота є науковою, дисертабельною і авторською.

Загальнонаціональне або світове значення дисертаційного дослідження

Дисертаційна робота Д.О. Самофалова має велике значення для галузі науки «Державне управління», адже вона є першою роботою такого рівня за означеною темою. Зміст дисертації комплексно розкриває невирішені раніше наукові завдання щодо концептуалізації комунікативної діяльності в публічному адмініструванні охороною здоров'я України і дозволяє сформулювати нову парадигму комунікацій в сфері охорони здоров'я в контексті побудови взаємовідносин держави і суспільства. Теоретико-методологічне обґрунтування концептуальних засад комунікативної діяльності в публічному адмініструванні охороною здоров'я сприяє не тільки побудові теоретичної моделі комунікативної діяльності в публічному адмініструванні сферою охорони здоров'я України, а й дає можливість сформулювати методологічний підхід для розробки комунікативної стратегії органів публічного адміністрування як одного з шляхів формування моделі комунікації публічного адміністрування охороною здоров'я, сформулювати новий теоретико-методологічний підхід до використання сучасних інформаційних технологій в охороні здоров'я за умов сучасних викликів, таких як пандемія COVID-19, надання екстреної медичної допомоги та ін. Результати дослідження останніх висвітлено в зарубіжних періодичних наукових виданнях, у тому числі, які обліковуються в базі Scopus.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційного дослідження опубліковані в 30 наукових працях, з яких: 1 одноосібна монографія; 17 робіт у фахових наукових виданнях України; 4 роботи у зарубіжних наукових періодичних виданнях (з них 3 - з індексацією у НМБ Scopus і Web of Science); 8 тез доповідей у матеріалах конференцій. Особистий внесок автора в роботи, що опубліковані у співавторстві полягає в проведенні досліджень і оформленні результатів. На спільні розробки в дисертаційному дослідженні є коректні послання.

Зміст реферату ідентичний основним положенням дисертації і не містить інформації, яка відсутня в дисертації. Наведені в рефераті наукові положення, висновки та рекомендації повністю розкриті й аргументовані в тексті дисертації.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації

В дисертаційній роботі відсутній академічний плагіат, фабрикації та фальсифікації. В дисертації і публікаціях широко висвітлені результати власних досліджень здобувача. Ідеї, результати і тексти інших авторів мають

посилання на відповідне джерело.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження

Отримані в дисертації положення, висновки та пропозиції мають теоретичне, практичне та методологічне значення та можуть бути використані практичній діяльності органів державного управління, в науково-дослідній роботі, а також у навчальному процесі. Достовірність наукових положень, сформульованих у дисертації підтверджується впровадженням основних результатів в діяльності органів державної влади та закладу вищої освіти. Зокрема, результати дослідження використані:

- в поточній діяльності департаменту охорони здоров'я Одеської обласної державної адміністрації зокрема щодо вироблення принципів політики і управління охороною здоров'я на рівні громад з забезпеченням вирішення проблем охорони здоров'я за умов відсутності державного фінансування та прийняття інноваційних рішень в ситуаціях низького рівня забезпеченості населення територіальних громад та ін.;

- в діяльності Державного підприємства «Електронне здоров'я» стосовно доцільності запровадження зарубіжного досвіду формування моделей комунікативної діяльності в публічному адмініструванні охороною здоров'я в контексті розгляду її як інтегрованої системи, яка є основою при комплексному вирішенні майбутніх загроз і включає в себе формальні та неформальні структури;

- в перспективну діяльність департаменту охорони здоров'я Житомирської обласної державної адміністрації, зокрема щодо комунікації адміністративного апарату з громадськістю, комунікації лікувальних закладів з громадськістю, комунікації медичних працівників з пацієнтами та медичних працівників між собою, що тісно повзано з моделями комунікативної діяльності та ін.;

- в освітній процес Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України при обговоренні освітньо-професійної програми «Публічне управління сферою охорони здоров'я» та включено у зміст освітньої компоненти «Комунікації в публічному управлінні».

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи загальний високий рівень обґрунтованості науково-теоретичних положень дисертаційної роботи, її цілісність і логіку викладення матеріалу, доречно зробити декілька зауважень і звернути увагу на дискусійні положення дисертаційної роботи.

1. На с. 152 автор повністю слушно зазначає, що «Сьогодні цифрова революція впливає на всі сфери людського життя. Вплив нових технологій на індивідуальне життя та на суспільство в цілому безпрецедентний. Цифровізація всіх галузей впливає на реформування публічного управління». разом з тим на с. 138 зустрічаємо термін «інформативно-цифрові технології», на с.137 та ін. «цифрових-інформаційних технологій». На наш погляд слід розрізняти «інформаційні» та «цифрові» технології, оскільки перші передують другим. Тож на методологічному рівні їх слід розрізняти. Це ж спостерігається і при згадуванні використання високоефективних

технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних с. 334.

2. Інформаційне суспільство проходить етап цифрової трансформації, і слід відзначити, що автор показує цей процес при розгляді використання саме цифрових технологій у сфері охорони здоров'я. Слушно відзначено, що в провідних країнах розроблені і впроваджуються цифрові стратегії охорони здоров'я (с.209), в тому числі і комунікативні стратегії, засновані на використанні цифрових засобів комунікації. Враховуючи важливість цього процесу, і про це йдеться у дисертації, було б доречно зробити окремий розділ дослідження, де визначити роль і механізми цифрової трансформації системи охорони здоров'я.

3. В дисертаційній роботі запропоновано теоретико-методологічну модель комунікативної діяльності в публічному адмініструванні охороною здоров'я в Україні, яка заснована на теоріях і концепціях комунікації та комунікативної діяльності. Дисертант слушно зазначає, що вона має декілька рівнів і стосується взаємовідносин держави та суспільства. Однак, потребують більшої деталізації саме рівні взаємовідносин держави та суспільства, їх характеристика, опис і визначення відмінностей. Це сприяло б більш чіткому опису практичного застосування запропонованої теоретико-методологічної моделі.

4. Зміст дисертаційної роботи демонструє доцільність впровадження інновацій в публічне адміністрування сферою охорони здоров'я в контексті комунікативної діяльності. Дисертант доречно відзначає, що формування моделі комунікативної діяльності суб'єктів публічного адміністрування сферою охорони здоров'я призведе до використання нових інноваційних інструментів публічного адміністрування. Втім, доцільно було б прописати більш систематизовано ці інноваційні інструменти і зазначити чим вони відрізняються від тих, що застосовуються зараз.

5. В дисертації зроблено наголос, що використання методів комунікативної діяльності дає можливість подолати розрив в знаннях суб'єктів публічного адміністрування та населення щодо організації надання медичної допомоги з використанням сучасних комунікаційних інструментів. Для пояснення цих процесів докторант використовує поняття «медична грамотність». Проте, це поняття використовується в тлумаченні зарубіжних фахівців та зарубіжної науки. Враховуючи, що поняття «медична грамотність» не є поширеним в українській науці державного управління було б доречно надати його визначення та зробити опис його використання. Це дало б можливість дисертанту більш чітко і системно прописати алгоритм запровадження методів комунікативної діяльності, яка спрямована на подолання розриву в знаннях суб'єктів публічного адміністрування та населення щодо організації надання медичної допомоги у практичній площині.

6. В роботі наголошується на відмінностях запровадження принципів управління до організації охорони здоров'я за умов запровадження моделей «нового публічного менеджменту», «доброго врядування», «сталого розвитку». Було б доречно зробити більш детальний опис відмінностей цих моделей та їх впливу на процес формування і розвитку моделі комунікативної діяльності в публічному адмініструванні сферою охорони

здоров'я, що дало б можливість дисертанту зробити прогностичні сценарії розвитку запропонованої авторської моделі при застосуванні різних принципів управління до організації охорони здоров'я.

Разом з тим, висловлені зауваження та рекомендації носять переважно дискусійний характер і не знижують загалом високого теоретичного рівня представленої дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Зазначені зауваження суттєво не впливають на зміст дисертації, носять дискусійний характер та не знижують наукової вагомості представленого дослідження. Дисертаційна робота Д. О. Самофалова є самостійною та завершеною науковою працею, містить результати, що у сукупності вирішують важливу наукову проблему щодо формування моделі комунікативної діяльності в публічному адмініструванні охороною здоров'я України.

За рівнем наукової новизни, отримані в дисертаційній роботі результати, є помітним внеском у розвиток галузі державного управління, що значно розширює межі наукових розвідок і пропонує нові шляхи щодо осмислення процесу формування та розвитку теоретико-методологічних засад комунікативної діяльності в публічному адмініструванні сферою охорони здоров'я України.

Зміст дисертації відповідає спеціальності 25.00.01 – теорія та історія державного управління.

Дисертація виконана на високому теоретичному рівні, за своїм змістом та сукупністю отриманих наукових результатів відповідає вимогам пп. 6-9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, а Дмитро Олександрович Самофалов заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління.

Офіційний опонент –

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри державного управління
і місцевого самоврядування Національного
технічного університету

«Дніпровська політехніка»

[Handwritten signature] С. А. Квітка

Підпис Квітки С. А. засвідчую.

[Handwritten signature]
Вчений секретар СВР

[Handwritten signature]
17.02.2023р.

[Handwritten signature]
Вчений секретар СВР Догово.09 *[Handwritten signature]*